

Adaptācijas politika Latvijā

Valdis Bisters, Ieva Bruņeniece
Vides ministrija

LU 67. konference,
Sekcija "Klimata mainība un ūdeņi",
20.02.2009.

Dažādas valstis – dažādas saistības

- Ietekme uz klimata pārmaiņu problēmu rašanos
- spēja novērst / samazināt klimata pārmaiņas
- spēja pielāgoties nenovēršamajām klimata pārmaiņām
- Konvencijā noteikts, ka bagātākās valstis atbalstīs nabagākās un tās, kas no klimata pārmaiņām cietīs visvairāk

Pienākums nodot finanšu resursus

- Konvencijas 2.pielikuma valstīm noteikts pienākums nodot finanšu resursus jaunattīstības valstīm un pārejas ekonomikas valstīm Konvencijas īstenošanai
- Šis pienākums pagaidām neattiecas uz pārejas ekonomikas valstīm (t.sk. Latvija)
  - no jaunattīstības valstīm bieži izskan piezīmes, ka jaunās ES dalībvalstis vairs nebūtu uzskatāmas par pārejas ekonomikas valstīm
  - tomēr IKP/iedz. rāda, ka 60-70 jaunattīstības valstis ir bagātākas par nabagāko ES dalībvalsti

Klimata pārmaiņu speciālie fondi

- Zem Konvencijas:
  - Speciālais Klimata pārmaiņu fonds (SCCF)
  - Vismazāk attīstīto valstu fonds (LDCF)
- Zem Kioto protokola:
  - Adaptācijas fonds

Speciālais Klimata pārmaiņu fonds

- Izveidots 2001.gadā
- Īsteno GEF
- Finansē projektus šādās jomās:
  - adaptācija
  - tehnoloģiju pārnese un kapacitātes celšana
  - enerģētika, transports, rūpniecība, lauksaimniecība, mežsaimniecība, atkritumu apsaimniekošana
  - ekonomiskā diversifikācija
- Papildina finansējumu no citiem Konvencijas fondiem

Adaptācijas fonds

- Finansēs konkrētus pielāgošanās projektus jaunattīstības valstīs, kas ratificējušas Kioto protokolu
- Finanšu līdzekļu avoti:
  - Tīras attīstības mehānisms (CDM), 2% no radītajām CER vienībām
  - citi avoti
- Fonda pārvaldnieks – Adaptācijas fonda padome
  - 16 padomes locekļi, 16 aizvietotāji (*alternate members*)
- Pagaidu institucionālais risinājums (pārskatīs pēc 3 gadiem):
  - GEF pilda sekretariāta funkcijas
  - Pasaules Banka – fonda pilnvarotais

Četri pilāri ES Zaļajā grāmatā „Adaptācija klimata mainībai Eiropā. ES rīcības varianti”, 2007.

- Pirmais – agrīna ES rīcība (lauksaimniecība un lauku attīstība, rūpniecība un pakalpojumi, enerģētika, transports, veselība, ūdens, jūras politika un zivsaimniecība, ekosistēmas un bioloģiskā daudzveidība, citi dabas resursi, starpdisciplinārie jautājumi, adaptācijas integrēšana pašreizējās Kopienas finansējuma programmās: kohēzijas politikā, LIFE+)
- Otrais – adaptācijas integrācija ES ārējās darbībās (jaunattīstības valstis, kaimiņvalstis, attīstītās valstis, UNFCCC)
- Trešais – zināšanu paplašināšana, izmantojot integrētu klimata pētniecību (ES 7.pētniecības pamatprogramma 2007.-2013.g., INSPIRE jeb infrastruktūra telpiskās informācijas sistēmu nodrošinājumam, SEIS jeb ES kopīgā vides informācijas sistēma u.c.)
- Ceturtais – Eiropas sabiedrības, uzņēmumu un publiskā sektora iesaistīšana saskaņotu un daudzpusīgu adaptācijas stratēģiju gatavošanā (Eiropas padomdevēju grupas izveide konsultācijām par piemērošanos klimata pārmaiņām)

Globālais un ES konteksts – paredzamais adaptācijas jomā

- ES Baltās grāmatas klajā nākšana paredzēta 2009.gada 1.ceturksnī – Latvijas uzdevums nacionālajai koncepcijai – izstrāde gada laikā pēc ES Baltās grāmatas publicēšanas
- Eiropas Komisijas Paziņojums par integrētās stratēģijas katastrofu novēršanai attīstību - paredzēts publiskot 2009.gada 1.ceturksnī
- Tā kā adaptācijas politiku un pasākumu pamatā noteicošā nozīme ir zinātniskajiem novērojumiem un pētījumiem, Globālā klimata novērošanas sistēma (GCOS) līdz 2009.gada 23.martam iesniegs progresa ziņojumu par GCOS ieviešanu
- Globālais novērtējuma ziņojums par katastrofu riskiem un šo risku mazināšanu (ar UNDP un Pasaules Bankas palīdzību) tiks prezentēts 2009.gada vidū

Latvija - paveiktais.

Adaptācijas sistēmas veidošana

- MK 05.08.2008. pieņemts informatīvais ziņojums un tā protokollēmums "Par piemērošanos (adaptāciju) klimata pārmaiņām". Paredz divu darba grupu – starpministriju un ekspertu – izveidi. Ar vides ministra 18.09.2008. rīkojumu nr.290 šīs darba grupas izveidotas. Uzdevums – izstrādāt koncepciju
- Būtiskākais, kas jāpaveic – adaptācijas jautājumu iekļaušana politikas plānošanas dokumentos, kā arī tiesību aktos un prioritāro virzienu noteikšana pētījumiem

Latvija – vēl darāmais.

Koncepcijas izstrādes gaita

- Cēloniskārību matricas veidošana problēmas (klimata mainība) un iespēju (adaptācija) risināšanai, ietverot rezultatīvos rādītājus
- Latvijas adaptācijas koncepcijas iecere – divi scenāriji:
  1. sektoru pieeja, katrā sektorā (enerģētika, mežsaimniecība, lauksaimniecība un zivsaimniecība, veselības aprūpe, nacionālā drošība un civilā aizsardzība u.c.) ietverot konkrēto risku novērtējumu un pārvaldību, politikas instrumentus un nepieciešamās izmaksas
  2. starpsektoru pieeja, katrā sektorā (pilsētvide, lauku vide, ūdeņi, bioloģiskā daudzveidība, meži, mājsaimniecības, veselība), ietverot konkrēto risku novērtējumu un pārvaldību, politikas instrumentus un nepieciešamās izmaksas

Latvija – vēl darāmais.

Starptautiskā sadarbība. I

- Latvija turpinās sekot līdzi un iespēju robežās arī piedalīties Eiropas Komisijas un Čehijas prezidentūras ekspertu darba grupās gan par adaptāciju klimata pārmaiņām (EGAD), gan zinātni klimata pārmaiņām (EGSci)
- Dalība Eiropas iniciatīvā Globālais monitorings videi un drošībai (GMES) saistībā ar tajā noteikto vienu no prioritātēm attiecībā uz klimata pārmaiņu ietekmju novērojumiem
- Dalība Eiropas meteoroloģisko satelītu izmantošanas organizācijas (EUMETSAT) darbā, kurā kā oficiāla dalībvalsts kļūs šogad

Latvija – vēl darāmais.

Starptautiskā sadarbība. II

- Latvija kā novērotājs turpinās piedalīties Eiropas klimata pārmaiņu ietekmju koordinācijas projektā CIRCLE ERA-NET, kas veicina starp valstīm zinātnisko secinājumu un politisko risinājumu apmaiņu.
- Latvija turpinās piedalīties Eiropas Komisijas un Eiropas vides aģentūru ekspertu grupā par adaptāciju, kā arī Eiropas Vides informācijas un novērojumu tīkla (EIONET) darbā saistībā klimata pārmaiņu radītajām ietekmēm, apdraudējumiem un piemērošanos tiem, ietverot arī adaptācijas indikatoru izstrādi nepieciešamajam adaptācijas procesa efektivitātes monitoringam

Paldies par uzmanību!

Papildus informācija:

Vides ministrijas
Klimata un atjaunojamo
energoresursu departaments

Ieva Bruņeniece: 67026567

Valdis Bisters: 67026417

Papildus slaidi

Globālais politikas konteksts

- Konvencija nosaka, ka pasākumu sistēmai, kas aizsargātu klimatu pret cilvēku darbības izraisītām pārmaiņām, jāatbilst katras valsts specifiskajiem apstākļiem, jābūt saistītai ar valsts attīstības programmu, ievērojot, ka valsts ekonomiskajai attīstībai ir būtiska nozīme klimata pārmaiņu kaitīgās ietekmes mazināšanā.
- Strauja pievēršanās adaptācijas politika sistēmas veidošanai sākās 2001.gadā ar Marrakešas vienošanos UNFCCC ietvaros
- Nairobi piecu gadu darba programma par klimata pārmaiņu ietekmi, to radītajiem apdraudējumiem un pielāgošanos pārmaiņām (2006.) – Latvija ir iesniegusi ziņojumu tās prasību kontekstā
- Adaptācijas fonds (nodeva no CDM), Speciālais klimata pārmaiņu fonds u.c.
- Hiogo ietvarprogramma 2005.-2015.gadam: stiprinot nāciju un sabiedrību elastīgumu pret katastrofām

Latvija – paveiktais.

Politikas instrumenti. I

Politikas instrumenti – institucionālie:

- ministrijas un to pakļautās institūcijas: LVGMA, LHEI, DAP, VMD, LĢIA u.c.
- zinātniski pētnieciskie institūti: "Silava", Agrārās ekonomikas institūts, FEI;
- augstskolas: LU ĢZZF, LLU, RTU u.c.
- uzņēmēji, pašvaldības, NVO, profesionālās asociācijas: Latvijas Ornitoloģijas biedrība, Apdrošinātāju asociācija u.c.

Latvija – paveiktais.

Politikas instrumenti. II

Politikas instrumenti – juridiskie:

- Informatīvie ziņojumi (par adaptāciju, par Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes apsaimniekošanu u.c.)
- Politikas plānošanas dokumenti (plūdu riska novērtēšanai un pārvaldībai, lauksaimniecības risku vadībai, zemes politikai, lauku attīstībai, Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes apsaimniekošanai, nacionālās drošības un civilās aizsardzības sistēmas nostiprināšanai u.c.)
- Tiesību akti (ES direktīvas par plūdu riska pārvaldību, jūras ekosistēmu aizsardzību, ūdens struktūrdirektīva, Eiropas Padomes secinājumi par plūdiem un ūdens nepietiekamību, mežu degradāciju un bioloģiskās daudzveidības zaudēšanu u.c., likumi par ūdens apsaimniekošanu, aizsargjoslām, valsts materiālajām rezervēm u.c., MK noteikumi par kompensāciju maksājumiem lauku un zivsaimniecības attīstībai, invazīvo sugu izplatības ierobežošanai, plūdu draudu samazināšanai u.c.)

Latvija – paveiktais.

Politikas instrumenti. III

Politikas instrumenti – ekonomiskie un finanšu:

- SET un klimata pārmaiņu finanšu instruments
- ES finanšu plānošanas periodā 2007.–2013.gadam - Nacionālā programma Eiropas Reģionālā attīstības fonda apguvei aktivitātē „Vides risku samazināšana” plūdu draudu novēršanai
- Dabas resursu nodoklis, tarifi

Politikas instrumenti – informatīvie:

- Klimata pārmaiņu monitoringa programma, 2007., veic LVĢMA
- MK noteikumu projekts par nacionālajiem vides indikatoriem, ietverot klimata pārmaiņas

Latvija – vēl darāmais.

Pamatlietas

- Informatīvās bāzes pilnveidošana (zinātniskie pētījumi, valsts pētījumu programmas “Klimata maiņas ietekme uz Latvijas ūdeņu vidi” (KALME) rezultātu izmantošana, dati, monitorings)
- Klimata mainības risku analīzes un pārvaldības ieviešana
- Stratēģiskā ietekmes uz vidi pārvērtēšana
- Piemērotu tehnoloģiju un infrastruktūras izveide un funkciju nodrošināšana
- Finanšu plūsmas paredzamības un adekvātuma nodrošināšana, publiskās un privātās partnerības jeb PPP principa ievērošana tajā